

ความหลากหลายทางชีวภาพในน้ำสกัดชีวภาพที่ใช้ทางการเกษตรและสิ่งแวดล้อม

ชินกฤต สุวรรณศิริ¹ จตุรงค์ พวงมณี² และกาญจนาภรณ์ ลอดแก้ว³

บทคัดย่อ

ได้ทำการสำรวจและเก็บตัวอย่างน้ำสกัดชีวภาพในพื้นที่เกษตรกรรมอำเภอดอยสะเก็ด อำเภอสันป่าตอง และอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ สามารถเก็บตัวอย่างน้ำสกัดชีวภาพได้ 32 ตัวอย่าง ดังนี้คือ ในพื้นที่อำเภอสันทราย 8 ตัวอย่างคือ สูตรน้ำสกัดหอยเชอริ สูตรน้ำตาล สูตรฮอร์โมน (ฟักทอง+กล้วย) สูตรน้ำหมักขยะ สูตรสมุนไพร (หางไหล+ละมุด) สูตรน้ำสกัดลำไย สูตรน้ำนมข้าวโพด และสูตรปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ พื้นที่อำเภอดอยสะเก็ด 13 ตัวอย่างคือ สูตรสมุนไพร (สะเดา+ข่า+ยาสูบ) สูตรผักรวม สูตรสมุนไพร (ปะคำดีควาย+หางไหล+หนามหัน) สูตรน้ำสกัดหอยเชอริ 2 ตัวอย่าง สูตรฟักทอง สูตรแตงกวา สูตรฮอร์โมนรอกหมู สูตรยอดฟักทอง สูตรเศษอาหาร สูตรฮอร์โมน (มะเฟือง+กล้วย) สูตรปุ๋ยปลา และสูตรน้ำอีเอ็ม และพื้นที่อำเภอสันป่าตองสามารถสำรวจและเก็บตัวอย่างน้ำสกัดชีวภาพได้ 11 ตัวอย่างคือ สูตรสมุนไพร สูตรหอยเชอริ 4 ตัวอย่าง สูตรผลไม้รวม สูตรน้ำหมักปลา 2 ตัวอย่าง สูตรฮอร์โมนรอกหมู น้ำสกัดสูตรอีเอ็ม และน้ำสกัดสูตรมะเขือม่วง ส่วนน้ำสกัดชีวภาพในสถานีวิจัยเกษตรเขตชลประทาน ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ผลิตได้มี 4 สูตร คือ สูตรยอดโสนอัฟริกัน สูตรหอยเชอริ สูตรถั่วฝักยาว และสูตรปอเทือง สำหรับการตรวจวิเคราะห์หาปริมาณธาตุอาหารหลัก อาหารรอง และอาหารเสริม ที่เป็นประโยชน์ต่อพืช และการวิเคราะห์หาความหลากหลายทางชีวภาพในน้ำสกัดชีวภาพ อยู่ในระหว่างการดำเนินการในห้องปฏิบัติการ

คำสำคัญ : น้ำสกัดชีวภาพ, ความหลากหลายทางชีวภาพ

ความสำคัญและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันน้ำสกัดชีวภาพมีบทบาทสำคัญในวงการเกษตรกรรมและสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้ว่า หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้ให้ความสำคัญต่อเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะการผลักดันให้เกษตรอินทรีย์เป็นวาระแห่งชาติ น้ำสกัดชีวภาพเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่เกษตรกรได้นำมาใช้ในกระบวนการผลิตพืชและสัตว์ เพื่อสนองต่อนโยบายภาครัฐที่ผลักดันเกษตรอินทรีย์เป็นวาระแห่งชาติ โดยเกษตรกรได้พยายามลดเลิกการใช้สารเคมีทางการเกษตร มาใช้น้ำสกัดชีวภาพแทน ซึ่งในน้ำสกัดชีวภาพมีทั้งสารอาหารและจุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ต่อพืชและสัตว์ ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ใช้ในการกำจัดกลิ่นเหม็นในฟาร์มสัตว์ ใช้ในการกำจัดน้ำที่เน่าเหม็น ใช้ในการทำ ความสะอาดตลาดเทศบาล ตลอดจนใช้ในการรักษาสุขภาพแวดล้อม เป็นต้น และที่ผ่านมา ชินกฤต และคณะ (2545) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยและพัฒนา น้ำสกัดชีวภาพเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร โดยได้ทำการศึกษา และผลิตน้ำสกัดชีวภาพสูตรต่าง ๆ ขึ้น ในสถานีวิจัยเกษตรเขตชลประทาน ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หลายสูตรและได้ทำการสำรวจและเก็บตัวอย่างน้ำสกัดชีวภาพของ

¹ ห้องปฏิบัติการจุลชีววิทยา ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

² สถานีวิจัยเกษตรเขตชลประทาน ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

³ ห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ดินและพืช ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เกษตรกรแต่ละแหล่งผลิตในพื้นที่เกษตรกรรมเชียงใหม่-ลำพูน นอกจากนี้ ยังได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพของน้ำสกัดชีวภาพต่อการเจริญเติบโตของพืช ผลการวิจัยพบว่า น้ำสกัดชีวภาพมีผลต่อการเจริญเติบโตของพืชปลูกเป็นอย่างดี และเทคโนโลยีการผลิตปุ๋ยน้ำชีวภาพหรือน้ำสกัดชีวภาพดังกล่าวก็ไม่ได้ยุ่งยากหรือซับซ้อนแต่ประการใด ผู้นำชุมชน เกษตรกร หรือผู้ที่สนใจทั่วไปสามารถผลิตขึ้นเองได้ ขณะเดียวกันคณะผู้วิจัยเห็นว่า ในน้ำสกัดชีวภาพยังมีเรื่องน่าศึกษาโดยเฉพาะเรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพของจุลินทรีย์หรือปริมาณธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืชหรือสัตว์ที่อยู่ในน้ำสกัดชีวภาพ ตลอดจนประโยชน์ทางด้านสิ่งแวดล้อม

อุปกรณ์และวิธีการ

ทำการสำรวจและเก็บตัวอย่างน้ำสกัดชีวภาพในพื้นที่เกษตรกรรมอำเภอสันป่าตอง อำเภอดอยสะเก็ด และอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ และทำการศึกษากระบวนการผลิตน้ำสกัดชีวภาพสูตรต่าง ๆ จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ในสถานีวิจัยเกษตรเขตชลประทาน ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำการตรวจวิเคราะห์หาปริมาณธาตุอาหารหลัก ธาตุอาหารรอง และธาตุอาหารเสริม ที่เป็นประโยชน์ต่อพืชและหาความหลากหลายทางชีวภาพในน้ำสกัดชีวภาพ ณ ห้องปฏิบัติการจุลชีววิทยา และห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ดินและพืช ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Figure 1 The Study to Biodiversity on Bio-extract Using by Agricultural and Environment on Agricultural area and Irrigated Agricultural Research Station, Microbiology Analysis Laboratory, Multiple Cropping Center, Faculty of Agriculture, Chiang Mai University and Material Method

ผลการวิจัย

จากการสำรวจและเก็บตัวอย่างน้ำสกัดชีวภาพชีวภาพในพื้นที่เกษตรกรรมอำเภอสันทราย อำเภอคอยสะเกิด และอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถเก็บตัวอย่างน้ำสกัดชีวภาพได้ 32 ตัวอย่าง ดังนี้คือ ในพื้นที่เกษตรกรรมอำเภอสันทราย 8 ตัวอย่างคือ สูตรน้ำสกัดหอยเชอริ สูตรน้ำค้าง สูตรฮอร์โมน (ฟักทอง+กล้วย) สูตรน้ำหมักขยะ สูตรสมุนไพร (หางไหล+ละมุด) สูตรน้ำสกัดลำไย สูตรน้ำนมข้าวโพด และสูตรปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ ในพื้นที่เกษตรกรรมอำเภอคอยสะเกิด 13 ตัวอย่างคือ สูตรสมุนไพร (สะเดา+ข้าว+ยาสูบ) สูตรผักรวม สูตรสมุนไพร (ปะคำดีควาย+หางไหล+หนามหัน) สูตรน้ำสกัดหอยเชอริ 2 ตัวอย่าง สูตรฟักทอง สูตรแตงกวา สูตรฮอร์โมนรอกหมู สูตรยอดฟักทอง สูตรเศษอาหาร สูตรฮอร์โมน (มะเฟือง+กล้วย) สูตรปุ๋ยปลา และสูตรน้ำอีเอ็ม ส่วนในพื้นที่เกษตรกรรมอำเภอสันป่าตองสามารถสำรวจและเก็บตัวอย่างน้ำสกัดชีวภาพได้ 11 ตัวอย่างคือ สูตรสมุนไพร สูตรหอยเชอริ 4 ตัวอย่าง สูตรผลไม้รวม สูตรน้ำหมักปลา 2 ตัวอย่าง สูตรฮอร์โมนรอกหมู น้ำสกัดสูตรอีเอ็ม และน้ำสกัดสูตรมะเขือม่วง ส่วนน้ำสกัดชีวภาพในสถานีวิจัยเกษตรเขตชลประทาน ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ผลิตได้มี 4 สูตร คือ สูตรยอดโสนอัฟริกัน สูตรหอยเชอริ สูตรถั่วฝักยาว และสูตรปอเทือง

Table 1 The sampling of Bio-extract on Agricultural area in Chiang Mai Province.

No.	Agricultural area	sampling
1.	Sunsai	8
2.	Doisaket	13
3.	Sunpathong	11
5.	Irrigated Agricultural Research Station Multiple Cropping Center Faculty of Agriculture Chiang Mai University	4

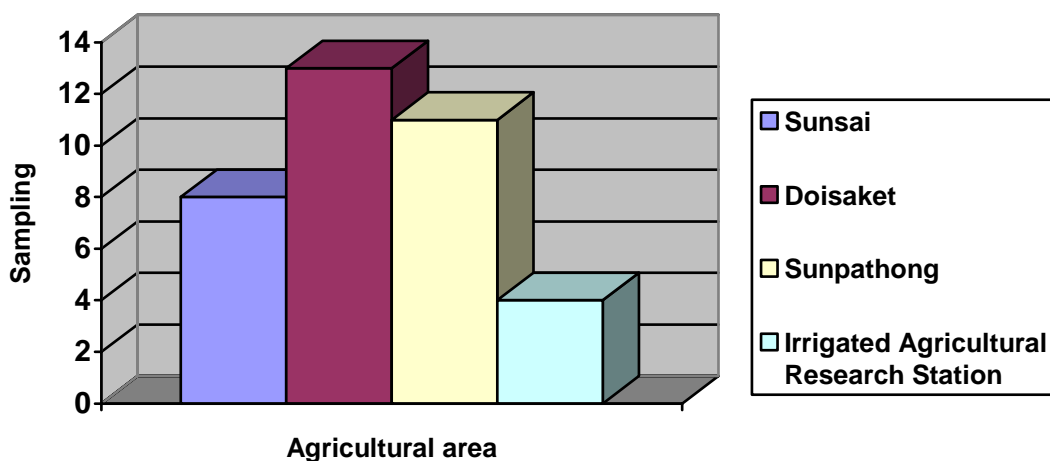

Figure 2 The sampling of Bio-extract on Agricultural area in Chiang Mai Province.

สำหรับการตรวจวิเคราะห์หาปริมาณธาตุอาหารหลัก อาหารรอง และอาหารเสริม ที่เป็นประโยชน์ต่อพืช และการวิเคราะห์หาความหลากหลายทางชีวภาพในน้ำสกัดชีวภาพ อยู่ในระหว่างการดำเนินการในห้องปฏิบัติการ จุลชีววิทยา และห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ดินและพืช ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เอกสารอ้างอิง

ชินกฤต สุวรรณศิริ จตุรงค์ พวงมณี จำลอง โปธาเจริญ และสิทธิชัย ลอดแก้ว. 2545. การวิจัยและพัฒนา

ชีวภาพเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

“ความหลากหลายทางชีวภาพ” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.thaigoodview.com/library/studentshow/2547/5-6/no37-40-41-42-43/sec01/sec01p01.html> (16 สิงหาคม 2550)

“มูลค่าทางเศรษฐกิจของจุลินทรีย์” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา:

http://www.biothai.net/autopage/show_page.php?t=22&s_id=47 (16 สิงหาคม 2550)

“Biological Diversity” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.Krink.ac.th/graduate/environment/article.html>
(16 สิงหาคม 2550)

“น้ำสกัดชีวภาพ” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.doae.go.th/library/html/detial/warter/index.htm>
(16 สิงหาคม 2550)

“น้ำสกัดชีวภาพ” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.asoke.info/09Communication/DharmaPublicize/Dokya/D105/084.html> (16 สิงหาคม 2550)